

ไทยพร้อมแล้วหรือยังที่จะมี การเลือกตั้งผู้ว่าราชการ (แบบญี่ปุ่น)

เพ็ญศรี กาญจนมัย*

มีผู้อ้างเหตุผลข้อหนึ่งในการผลักดันให้รัฐบาลนี้กำหนดให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดว่า แม้แต่ญี่ปุ่นซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของประเทศเช่นเดียวกับไทย ก็ยังมีรูปการปกครองแบบกระจายอำนาจโดยให้ผู้ว่าราชการมาจากการเลือกตั้ง ผู้เขียนในฐานะที่เป็นนักประวัติศาสตร์ก็ใคร่เสนอมุมมองอีกแง่หนึ่งจากด้านประวัติศาสตร์ เพื่อประกอบในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบให้พิจารณาก่อนการตัดสินใจ

อยากให้อ่านกันก่อนว่า ญี่ปุ่นนั้นมีภาวะภูมิศาสตร์ที่เป็นที่สูงภูเขาประปรายทั่วไป ทั้งมีปริมาณน้ำในแต่ละท้องถิ่นใช้อุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำสายสั้น ๆ ตลอดจนน้ำตกทั่วไป ทำให้เกิดชุมชนอยู่กันเป็นกลุ่ม ๆ ซึ่งเลี้ยงตัวกันได้เอง มีธรรมชาติเป็นพรหมแดนธรรมชาติของตน ทำให้มีอำนาจเดิมทีในการปกครองท้องถิ่นของตนเองตามลำพัง คนจีนจึงกล่าวถึงญี่ปุ่นโบราณว่าประกอบด้วยประเทศ (ก๊ก) น้อยใหญ่อยู่ถึง 300 แห่ง มีการรวมตัวกันจากการต่อสู้แย่งดินแดน จนเหลือเพียง 30 ก๊ก ในศตวรรษที่ 3 โดยรวมตัวกันหลวม ๆ เพียงในนามภายใต้ประมุขสตรีคือพระนางจิมมีโกะที่ทรงทำหน้าที่ทางพิธีกรรมทางศาสนาพื้นเมือง (แบบลัทธินับถือผีसानางิโมะ) เท่านั้น ทั้งนี้ปรากฏอยู่ในจดหมายเหตุของจีนสมัยฮั่น สรุปความสำคัญ

คือ ญี่ปุ่นคุ้นเคยกับการปกครองแบบกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมาตั้งแต่สมัยโบราณหรือสมัยก่อนประวัติศาสตร์ (ก่อนมีตัวหนังสือ) ของญี่ปุ่นอยู่แล้ว

จนถึงปลายศตวรรษที่ 6 การติดต่อระหว่างจีนและญี่ปุ่นอยู่ในลักษณะที่ญี่ปุ่นชื่นชมและรับวัฒนธรรมจีนมาใช้ทั้งทางสังคม ศาสนา (พุทธและขงจื้อ) และการเมือง โดยเฉพาะเมื่อเจ้าชายโซโตกุ องค์รัชทายาทของพระนางซูโกะทรงพยายามสถาปนาารูปการรวมอำนาจมาที่รัฐบาลกลาง (centralization) แบบจีน กล่าวคือ รับวัฒนธรรมระบบข้าราชการพลเรือนประกาศรัฐธรรมนูญ 17 มาตรา (Seventeen Articles Constitution) ใน ค.ศ. 603 ขึ้นใช้ในการปกครองบ้านเมืองโดยทรงใช้หลักคุณธรรมทั้งของชินโด (ลัทธิพื้นบ้าน) พุทธ และขงจื้อ ทั้งพยายามสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์และประชาชนให้อยู่ในรูปเหมือนสวรรค์ปกครองพิภพ ความพยายามของพระองค์นี้ได้รับการรับมาเป็นแนวปฏิบัติในช่วงการปฏิรูปสมัยไทกะ ค.ศ. 645 อย่างไรก็ดี หัวหน้าตระกูลซึ่งเคยมีอำนาจปกครองด้วยการมีความสัมพันธ์กับสถาบันจักรพรรดิ ด้วยการส่งลูกสาวหรือหลานสาวไปเป็นชายาด้วยนั้น ก็ยังพยายามแสวงหาวิธีต่อต้านสถาบันจักรพรรดิด้วยการออกกฎหมายปกครองผู้คนที่ดิน

* ศาสตราจารย์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปกครองอยู่ต่อไป ทั้งประเพณีการสืบตำแหน่งโดยสายเลือดของญี่ปุ่น ก็ทำให้ระบบข้าราชการพลเรือนตามแบบจีนของราชสำนักไร้ประสิทธิภาพ รูปการเมืองแบบดึงอำนาจมาที่ศูนย์กลางจึงมีอายุสั้นมากในเมืองญี่ปุ่น วัฒนธรรมจีนในญี่ปุ่นจึงมีบทบาททางวัฒนธรรมของสังคมมากกว่า คือศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ขณะที่คุณธรรมขงจื้อก็ช่วยสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้กับคนญี่ปุ่น สร้างสังคมญี่ปุ่นให้ชื่นชมกับระบบอาวุโส การปกครองแบบเจ้าชาย-ลูกน้อง (เน้นความจงรักภักดีเหนือกว่าความซื่อสัตย์) ค่านิยมของคนญี่ปุ่นอยู่ที่ ความจงรักภักดี ความอดทน ความอดสาหัสพากเพียร เห็นความสำคัญของการศึกษาและประหยัด

อย่างไรก็ตาม แม้ญี่ปุ่นจะลอกเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติมาสร้างชาติของตนในระยะแรก ก็มีผู้เกราะหว่าญี่ปุ่นรับวัฒนธรรมต่างชาติมาด้วยความสมัครใจของตนเอง มิได้ถูกบังคับขู่เข็ญ จึงมีอิสระเสรีที่จะเลือกสิ่งที่ดีที่จะผสมผสานกับอุดมการณ์ดั้งเดิม (ชินโด) ของตนได้ วัฒนธรรมญี่ปุ่นจึงอยู่ในลักษณะที่ว่า ขณะที่ศาสนาพุทธเป็นดอกไม้ขงจื้อเป็นกิ่ง ก้าน ใบ ชินโดจะเป็นลำต้นและรากแก้ว ญี่ปุ่นจึงมิได้ขาดเอกลักษณ์ดั้งเดิมของตน

จนถึงศตวรรษที่ 9 ขุนนางตระกูลฟูจิวาระดึงอำนาจการปกครองมาได้จากจักรพรรดิ จากนโยบายให้จักรพรรดิ อภิเษกสมรสกับลูกสาว-หลานสาวของตน ในที่สุดหัวหน้าตระกูลก็กลายเป็นผู้สำเร็จราชการองค์จักรพรรดิ ประเพณีสืบสายโลหิตก็ยังทำให้ขุนนางท้องถิ่นมีอำนาจปกครองเขตพื้นที่ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ยิ่งรัฐบาลกลางหรือราชสำนักอ่อนแอจนมากเท่าใด ขุนนางท้องถิ่นทั่วไปก็สร้างอิทธิพลทั้งทหารและเศรษฐกิจของตนเองได้มากขึ้นเท่านั้น ขบวนการสร้างวัฒนธรรมญี่ปุ่นให้เป็นรูปแบบของตนเองจึงเกิดขึ้น ไม่มีการส่งคณะทูตไปเรียนรูวิทยาการในจีนอีกต่อไปเพราะไม่จำเป็น ทั้งจีนเองก็อยู่ในช่วงวิกฤตการณ์ปลายสมัยถังอีกด้วย ลักษณะการเมืองญี่ปุ่นจึงเป็นช่วงของการปกครองแบบระบอบฟิวดัล (ศักดินาสวามิภักดิ์) ที่

ท้องถิ่นหรือหัวเมืองตั้งตัวกันเป็นอิสระ แสวงหาพรรคพวกขยายอำนาจ ผนวกดินแดนของผู้อื่น การต่อสู้แย่งชิงอำนาจ โดยเฉพาะระหว่างตระกูลต่าง ๆ เกิดขึ้นรุนแรง จนเรียกประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นช่วงศตวรรษที่ 10-12 นี้ว่า สมัยสงครามกลางเมือง นำแปลกที่ว่า ในสถานการณ์เช่นนั้น รัฐบาลกลางเสื่อมโทรม แต่ท้องถิ่นกลับเจริญมั่งคั่ง เมื่อขุนนางท้องถิ่นถือเป็นหน้าที่ของตนที่จะปฏิบัติตัวเป็น ผู้คุ้มครอง ประชาชนที่ย่อมเข้ามาสวามิภักดิ์ จึงให้ความอุปถัมภ์ ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี ความเจริญจึงขยายตัวไปทั่วหมู่เกาะญี่ปุ่น

หลังสงครามกลางเมือง ปลายศตวรรษที่ 12 ขุนนางตระกูลมินาโมโตะเอาชนะตระกูลไทระที่เป็นคู่ต่อสู้ได้ หัวหน้าตระกูลได้รับการแต่งตั้งจากจักรพรรดิให้ดำรงตำแหน่งเซอิ-ได-โชกุน (แม้ทัพใหญ่ผู้ปราบอนารยชน) นับเป็นโชกุนคนแรกของรัฐบาลทหารหรือรัฐบาลบาบุรุ เริ่มสมัยประวัติศาสตร์ใหม่ของญี่ปุ่นคือ สมัยคามูการะ (ค.ศ. 1185-1333) เมื่อโชกุนโยชิ-โตโมะ สร้างเมืองคามูการะให้เป็นเมืองหลวงของนักรบญี่ปุ่น

อย่างไรก็ดี แม้โชกุนจะเป็นหัวหน้านักรบทั้งหมด อยู่ในลักษณะผู้เผด็จการ กฎหมายของตระกูลออกบังคับใช้ทั่วไป แต่โชกุนก็ต้องพึ่งเสียงหรือมติของสภาที่ปรึกษา (สภการบริหาร-มันโดโกโระ) และสภานักรบ (ชามุไร โดโกโระ) ซึ่งทำหน้าที่ช่วยเหลือด้านการปกครองของโชกุน ชนชั้นนักรบ จึงกลายเป็นชนชั้นศักดินาของญี่ปุ่น และเป็นคลังแห่งอำนาจโชกุน ญี่ปุ่นในสมัยคามูการะจึงมีเมืองหลวง 2 แห่ง และรัฐบาล 2 แห่ง แต่ทุกคนก็ต้องยอมรับว่าอำนาจการปกครองแผ่นดินที่แท้จริงอยู่ที่รัฐบาลทหารของโชกุนที่คามูการะ ที่น่าสังเกตคือ สมัยฟิวดัลที่ยาวนานของญี่ปุ่นร่วม 700 ปีนี้ ญี่ปุ่นยังไม่มีความรู้สึกชาตินิยม มีความรู้สึกต่อจักรพรรดิอย่างรางเลือน มีหน้าที่เพียงจงรักภักดียอมตายเพื่อเจ้าชายโดยตรงของตนเท่านั้น

ในช่วงสมัยพระเจ้าโกะ โดโงะ ซึ่งทรงครองราชย์ใน ค.ศ. 1338 นั้น พระองค์ทะเยอทะยานที่จะ

พื้นฟูพระราชอำนาจที่ถูกตระกูลขุนนางและโชกุนขัดแย้งไปหลายร้อยปี จึงเกิดสงครามเก็นโกขึ้นระหว่างโชกุนและจักรพรรดิ จักรพรรดิทรงชนะเมื่อแม่ทัพทาเกาจิ อาชิกางะหันมาสนับสนุนพระองค์ แต่อำนาจบริหารสูงสุดของจักรพรรดิโกะ ไดโงะ ก็อยู่ช่วงสั้นมากเพียง 3 ปี (สมัยฟื้นฟูพระราชอำนาจสมัยเคมมุ) เท่านั้น เพราะทาเกาจิทรยศเข้ายึดเกียวโตไว้ จักรพรรดิโกะ ไดโงะหนีมาทางเมืองโยชิโนะ และทรงสร้างให้เป็นเมืองหลวงของจักรพรรดิสายได้ แต่ไม่ช้า โชกุนคนที่สามของอาชิกางะก็สามารถรวมจักรพรรดิสายเหนือ-ใต้ได้ รัฐบาลอาชิกางะ ทำการปกครองบ้านเมือง มีความแตกต่างจากโชกุนของคามากุระ ที่ไม่สามารถปกครองญี่ปุ่นได้ทั่วถึง ขุนนางท้องถิ่นหรือเจ้าที่ดินต่าง ๆ ก็สามารถมีอำนาจอิสระของตัวเอง จนอยู่ในตำแหน่ง ไดเมียว (ขุนศึกท้องถิ่นที่เป็นเจ้าที่ดินด้วย) ไดเมียวกลายเป็นชนชั้นสูงของสังคม มีอำนาจในศตวรรษที่ 14-16 เนื่องจากความอ่อนแอของโชกุนอาชิกางะ

ไดเมียวต่าง ๆ พวกกันปกครองแคว้นของตัวเอง สร้างและพัฒนาทั้งการทหารและเศรษฐกิจแข่งกัน ทั้งยังแข่งขันกันด้านศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ของตนด้วย การค้าต่างประเทศที่มีมาช้านานก็เจริญขึ้นพร้อม ๆ กับชาмуไรญี่ปุ่นที่ขาดเจ้านายก็กลายเป็นชาмуไรเร่ร่อน (โรนิน) หากินกันทางการเป็นสลัดทะเลก็มีเป็นจำนวนมาก

การแข่งขันอำนาจกันของไดเมียว ทำให้ญี่ปุ่นอยู่ในยุคของสงครามกลางเมืองกันอีก โชคที่ญี่ปุ่นมีวีรบุรุษ 3 ท่าน เกิดขึ้นในปลายศตวรรษที่ 16 คือ โอะดะ โนบุนางะ โทโยโตะมิ อิเดโยชิ และโทกูงาวะ อิเอยาซุ ที่ร่วมกันปราบปรามขุนศึกท้องถิ่นหรือบรรดาไดเมียวทั้งหลายให้รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นเรียกช่วงนี้ว่า สมัยการรวมประเทศ (Unification of Japan) ความรู้สึกชาตินิยมของญี่ปุ่นจึงคงเกิดขึ้นในช่วงนี้ แต่ก็ยังเบาบางมากเพราะยังยึดเจ้านายนิยม และท้องถิ่นนิยมกันอย่างแน่นแฟ้น

โนบุนางะ และอิเดโยชินั้น แม้จะมีอำนาจ

ปกครองเหนือันกรบอย่างเต็มที่ แต่ก็มิได้อยู่ในตำแหน่งโชกุน เพราะไม่มีความสัมพันธ์ระบบสายเลือดกับตระกูลโชกุน คงมีแต่โทกูงาวะ อิเอยาซุ เท่านั้นที่จักรพรรดิทรงแต่งตั้งให้เป็นโชกุนใน ค.ศ. 1603 เขาสามารถวางรากฐานเป็นปึกแผ่นให้แก่โชกุนโทกูงาวะในการปกครองประเทศยาวนานถึงกว่า 250 ปี จนมีผู้เรียกสมัยนี้ว่า สันติภาพโทกูงาวะ

อย่างไรก็ดี ในศตวรรษที่ 17 นี้เอง ชาติดะวันตกซึ่งนำโดยมิชชันนารีได้เริ่มเข้ามาติดต่อกับการค้าและศาสนากับญี่ปุ่น และชื่นชมกับความเจริญของสังคมญี่ปุ่นที่ตนพบเห็นมาก การทวิจำนวนคนญี่ปุ่นที่เข้ารับทำให้โชกุนโทกูงาวะเกรงการแตกแยกของบ้านเมืองโดยเห็นตัวอย่างจากจีน จึงตัดสินใจปิดประเทศ (ค.ศ. 1639-1854)

ในช่วงปิดประเทศอย่างยาวนานกว่า 200 ปีนั้น โชกุนโทกูงาวะดำเนินนโยบายสร้างชาติด้วยการออกกฎหมายเข้มงวด พัฒนาญี่ปุ่นในด้านต่าง ๆ เน้นคุณธรรมนักรบ (บูชิโด) ให้เป็นค่านิยมของสังคม ฝึกหัดคือ การจงรักภักดีต่อเจ้านาย ความอดทน ความอดสาหัส การประหยัดและอยู่อย่างสมถะ แม้แต่ความงามด้านศิลปะก็อยู่ในลักษณะเรียบง่าย (The Cultivation of the Little) นอกจากนี้ ลัทธิขงจื้อแนวใหม่ (Neo-Confucianism) ยังเน้นความสำคัญของการศึกษา วัตถุประสงค์นับหนึ่ง ๆ แห่งทั่วญี่ปุ่นต้องสอนหนังสือให้ลูกบุตรหลานทุกคน (โรงเรียนเทรียะยะ) ดังนั้นแม้จะเป็นทหารหรือชาวนา ก็ต้องพยายามรู้หนังสือให้ได้ มิใช่เพื่อรับราชการแต่เพื่อการทำมาหากินของตน กล่าวกันว่า สติปัญญาหนังสือของญี่ปุ่นนั้นเท่าเทียมอังกฤษ และดีกว่ายุโรปโดยทั่วไปในเวลาเดียวกันนั้น นับว่าญี่ปุ่นมีประเพณีนิยมสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้แก่ประเทศของตนมาช้านานแล้ว จึงไม่น่าสงสัยที่หลังจากญี่ปุ่นถูกบังคับให้เปิดประเทศได้ไม่กี่ปีก็สามารถกลายเป็นมหาอำนาจทางตะวันออกทัดเทียมกับตะวันตกได้ในสมัยเมจิขึ้นเอง

การสร้างทรัพยากรมนุษย์ของญี่ปุ่นนั้น ดำเนินมานับพันปีตั้งแต่เริ่มสมัยประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่น ดังนั้น

หากจะเปรียบระยะเวลาของสมัยประวัติศาสตร์ของประเทศโดยดูที่การมีตัวหนังสือให้แล้ว ญี่ปุ่นขอขมตัวหนังสือจีนมาใช้ที่เรียกว่าตัวหนังสือคันจิ ตั้งแต่ประมาณศตวรรษที่ 5 ขณะที่ไทยสุโขทัยมีตัวหนังสือไทยในศตวรรษที่ 13 ญี่ปุ่นจึงเริ่มสมัยประวัติศาสตร์ของตนก่อนไทยร่วม 800 ปี ไม่น่าสงสัยที่ญี่ปุ่นมีประสบการณ์การปกครองแบบกระจายอำนาจที่ผู้นำท้องถิ่นหรือตระกูลท้องถิ่นสามารถออกกฎหมายบังคับใช้ในเขตอิทธิพลของตน ตระหนักและรับผิดชอบบทบาทผู้คุ้มครองของตนอย่างเคร่งครัดมานานกว่าไทยมากนัก ความเจริญของญี่ปุ่นจึงเกิดขึ้นในท้องถิ่นทั่วทั้งหมู่เกาะญี่ปุ่น เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาและสร้างชาติญี่ปุ่นให้ยิ่งใหญ่และทันสมัยอย่างรวดเร็วในสมัยเมอิจิหรือสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อญี่ปุ่นกลายเป็นเจ้าถ่านเพราะพิษของสงครามแล้ว สรุปได้ว่าญี่ปุ่นมีประสบการณ์และใช้ประโยชน์จากรูปการปกครองกระจายอำนาจมาก่อนไทยนับพันปี

ความได้เปรียบของญี่ปุ่นอยู่ที่ประสบการณ์ของการปกครองแบบกระจายอำนาจ การเน้นคุณธรรมนักรบบุชโิโดของสังคมเจ้านาย-ลูกน้องจนเป็นค่านิยมของญี่ปุ่นที่ไม่สนับสนุนการก้าวร้าวแตกแยก ทะเลาะวิวาท นำแปลกที่วัฒนธรรมญี่ปุ่นทั้งชินโต และพุทธเน้นความสำคัญของจิตประชาธิปไตย (ขณะที่ขงจื้อเน้นความชอบธรรมของเจ้านายหรือผู้บังคับบัญชา) ขณะที่ระบบอาวุโสก็ยังคงเป็นค่านิยมอย่างเคร่งครัดของคนญี่ปุ่นปัจจุบันควบคู่ไปเช่นกัน

ผู้เขียนจึงใคร่เสนอ ณ ที่นี้ว่า สังคมไทยปัจจุบันยังไม่พร้อมที่จะให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการในระดับจังหวัด น่าจะมีการฝึก-ทดลองให้มีประสบการณ์หรือเป็นพื้นฐานกันมาตั้งแต่ระดับล่างเสียก่อน หากคำนึงว่าแม้แต่ระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติก็ยังมีปัญหากันอยู่ เราก็น่าจะเตรียมประชาชนระดับล่างให้เป็นทรัพยากรที่ให้การสนับสนุนระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างชาติให้ทันสมัยเสียก่อน ทั้งนี้ควรจะพิจารณาเหตุผลบางประการประกอบการตัดสินใจบางประการ กล่าวคือ

1. ไทยมีประวัติการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมา 60 ปี แต่ตลอดระยะเวลานี้ ประชาชนยังไม่ได้สัมผัสกับการปกครองแบบกระจายอำนาจกันอย่างแท้จริงเลย

2. ญี่ปุ่นมีทรัพยากรธรรมชาติน้อยมาก แต่กลับมีทรัพยากรมนุษย์จำนวนมากมาย จนสามารถสร้างให้ญี่ปุ่นเจริญมั่งคั่งทางเศรษฐกิจจนเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกอยู่ขณะนี้

3. คนญี่ปุ่นมีประสบการณ์และความเข้าใจในลักษณะการปกครองแบบกระจายอำนาจมานับพันปี ระบบการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจึงมีประสิทธิภาพมากในปัจจุบัน

4. สังคมญี่ปุ่นเป็นสังคมละเอียดที่จะทำความผิด (shame-consciousness) จึงเป็นนักปฏิบัติที่ไม่ชอบกระทำการที่ตรงกันข้ามกับมโนคติหรือประเพณีนิยมของสังคมที่ประพฤติกฎปฏิบัติกันมา ขณะที่สังคมไทยเป็นสังคม ละเอียดที่จะทำบาปหรือทำผิดศีลธรรม (sin-consciousness) จุดอ่อนของสังคมไทยอยู่ที่หลักศีลธรรม เรื่องของบาปนั้นยากต่อความเข้าใจเพราะเป็นนามธรรม จึงยากต่อการตกเป็นเหยื่อของความโลภ ความเห็นแก่ตัว เพราะยังไม่เห็นผลของบาปกับตัวตัวเองในทันที สภาพคอรัปชั่นของผู้คนจึงเกิดขึ้นทั่วไป แก้ไขได้ยากมาก เป็นอุปสรรคต่อทั้งการบ้าน และการเมือง

5. สังคมญี่ปุ่นเน้นคุณธรรมความสามัคคีหรือกลุ่มนิยม ตลอดจนถึงชาตินิยมกันจนเป็นประเพณี จึงมีเอกลักษณ์ของความรักชาติ ความสามัคคี การประนีประนอม ความสุภาพ ไม่สนับสนุนการก้าวร้าวหรือทะเลาะวิวาทกัน (ตัวอย่างข้อนี้เห็นจากพรรคคอมมิวนิสต์ และสังคมนิยมของญี่ปุ่นเองไม่ได้รับความนิยมจากประชาชนส่วนใหญ่ ทั้งมักมีบทบาทต่อต้านการเพิ่มงบประมาณป้องกันตัวเองหรือบทบาทของฝ่ายรัฐบาลตลอดมา)

ตรงข้าม สังคมไทยมีพื้นฐานคุณธรรมพุทธเน้นความสำคัญของปัจเจกชนนิยม จนเรามีคำพูดติดปากกันว่าทำได้ตามใจคือไทยแท้ และนำเอาความ

หมายของประชาธิปไตยไปปะปนอยู่กับความต้องการ
ของตนเอง ของพรรค ของกลุ่ม ลักษณะปัจเจกชน
นิยมนั้น เป็นจุดอ่อนและจุดเปราะบางของการดำรง
อยู่ซึ่งระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้อง

เมื่อประวัติศาสตร์ของสังคมไทยและญี่ปุ่นแตก
ต่างกันอยู่มากดังกล่าวนำมาข้างต้นแล้วนั้น และประชา-
ธิปไตยก็มีไขว่ของที่ได้มาโดยง่าย เราควรจะมาช่วยกัน

เตรียมคนให้เป็นทรัพยากรพื้นฐานของโครงสร้างชาติให้
ทันสมัย ด้วยการอัดฉีดความรู้จากการขยายการศึกษา
ภาคบังคับพร้อมไปกับการสร้างจิตประชาธิปไตยตั้งแต่
ระดับล่างขึ้นมา เพื่อความมั่นคงถาวรของระบอบ
การเมืองการปกครอง ในอนาคตกันก่อน ไม่ควรเสีย
เวลาในการลองผิดลองถูก จะดีหรือไม่

